

LAKIALOITE 127/2009 vp

Laki talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen kumoamisesta

Eduskunnalle

Pääministeri Anneli Jäätteenmäen hallituksen säätämän jätevesiasetuksen mukaan vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla talousjätevesistä ympäristöön joutuvaa kuormitusta on vähennettävä orgaanisen aineen osalta vähintään 90 prosenttia, kokonaisfosforin osalta vähintään 85 prosenttia ja kokonaistypen osalta vähintään 40 prosenttia verrattuna käsittelemättömän jäteveden kuormitukseen. Jos jätevesijärjestelmä on rakennettava tai sen toimintaa tehostettava, tätä koskeva suunnitelma on liitettävä rakennus- tai toimenpidelupahakemukseen taikka rakentamista koskevaan ilmoitukseen. Lisäksi jokaisesta jätevesijärjestelmästä on oltava ajan tasalla olevat käyttö- ja huolto-ohjeet. Jätevesijärjestelmää on käytettävä ja huollettava ohjeiden mukaisesti siten, että se toimii suunnitellulla tavalla ja että asetetut jätevesien käsittelyvaatimukset täytetään.

Asetuksen mukaan viemäriverkostojen ulkopuolisissa kiinteistöissä jätevesijärjestelmän tulee olla käytössä vuoteen 2014 mennessä. Vuonna 2003 annetusta jätevesiasetuksesta on kuusi ensimmäistä siirtymävuotta jo kulunut, mutta asetuksen piirissä olevista vakituisista ja vapaa-ajan asunnoista vain pieni osa täyttää vaatimukset.

Sen lisäksi, että asetuksen mukaiset uudistukset ovat aikataulullisesti haastavia, velvoittavat ne myös Suomen ympäristökeskuksen seuraamaan yleisesti saatavilla olevia jäteveden käsit-

telylaitteistoja ja -menetelmiä sekä niillä saavutettavia tuloksia. Ympäristökeskuksen tulee saattaa tällainen tieto kansalaisten helposti saataville.

Jätevesijärjestelmien puhdistustuloksen arviointi yksiselitteisesti on kuitenkin vaikeaa ja monimutkaista. Kiinteistökohtaisista jätevesijärjestelmistä ympäristöön pääsevän kuormituksen on todettu vaihtelevan eri viikkoina, päivinä ja kellonaikoina. Todellisen keskimääräisen kuormituksen määrittäminen edellyttäisi jätevesien määrän ja laadun jatkuvaa seurantaa, mikä on käytännössä vaikeaa toteuttaa.

Tätä todistaa ympäristökeskuksen eräs toimintamalliesimerkki jätevesikuormituksen ja puhdistustulosten arvioimiseksi: Määritetään jätevesien käsittelyjärjestelmästä ympäristöön johdettavan jäteveden näytteenottokohta, selvitetään vedenkulutus asukasta kohti vuorokaudessa, sovitaan laboratorion kanssa jätevesinäytteiden laatututkimuksista ja näyteastioista. Ensimmäisenä näytepäivänä otetaan kokoomanäyte ja analysoidaan se laboratoriossa, toisena näytepäivänä vähintään kahden viikon päästä otetaan jälleen kokoomanäyte ja analysoidaan laboratoriossa. Kuormitukset ja kuormituksen vähenemä lasketaan molemmille näytepäiville ensin erikseen ja lasketaan kuormituksen keskimääräinen vähenemä.

Jätevesien käsittelyjärjestelmän toimivuutta voivat myös heikentää monet asiat: Jäteveden

määrä on liian suuri, eli puhdistamo on liian pieni. Jäteveden määrä voi vaihdella paljon. Hyvä puhdistamo kestää kuormitusvaihteluja, muttei kuitenkaan liian suuria vaihteluja. Saostuskäivot saattavat olla täynnä lietettä, ja sitä karkaa myös puhdistamoon. Puhdistamo on joko asennuksen jäljiltä tai routanousun seurauksena vinoissa. Puhdistamoon voi päästä pintavesiä. Viemäriin pääsee biologista prosessia tuhoavaa tai sen toimintaa heikentävää kemikaalia. Joissain tapauksissa tuuletus ei pelaa tai ei riitä. Esimerkkejä on lukuisia. — Siitä huolimatta, että ympäristöhallinto on viime aikoina korostanut uudistuksen tärkeyttä pohjavesien suojelemiseksi, ei puhdistuslaitoksille ole kuitenkaan asetettu minikäänlaisia vaatimuksia ulosteperäisten bakteerien poistamiseksi. Tämä olisi pohjavesien suojelun kannalta oleellista.

Jätevesiasetus valmisteltiin aikoinaan virkamiestyönä, ja hallitus teki päätöksen ilman, että asiaa mitenkään käsiteltiin eduskunnassa. Lopputuloksena on ollut kalliita kiinteistökohtaisia ratkaisuja, joilla ei kuitenkaan saavuteta toivottuja tuloksia ympäristön kannalta. Jätevesiasetuksella luotiin puhdistuslaitteiden myyjille yli kahden miljardin euron markkinat. Asetuksen perusteluissa aikoinaan laitteistojen hinnaksi arvioitiin noin 3 000 euroa per talo tai mökki, mutta käytännössä hintataso on ollut moninkertainen, paikoin jopa viisin-kuusinkertainen. Ympäristökeskuksen ja vesiensuojeluyhdistysten selvityksissä on havaittu, että puhdistuslaitteet eivät toimi niin tehokkaasti kuin laitteiden valmistajat lupaavat. Erityisesti asetuksen edellyttämä fosforin ja typen talteenotto ei onnistu, koska laitteet ovat yleensä yhden hengen tai pienperheen talouteen liian suuria ja vaikeakäyttöisiä.

Lisäksi puhdistusjärjestelmät ovat työläitä hoitaa ja huoltaa. Kestävän kehityksen ja ympäristönsuojelun näkökulmasta haja-asutuksen jätevesiuudistus on ollut vanhanaikainen ja lyhytnäköinen linjaus.

Ympäristöministeriön selvitysmies Lauri Tarasti on ehdottanut vapautusta yli 70-vuotiaille asukkaille sekä jatkoaikaa vähävaraisille, hankalan paikan kiinteistöille sekä niille, joiden luo kunta on lähivuotina rakentamassa viemäriverkkoa. Tämänkaltaiset esitettävät keinot jo kertovat siitä, ettei jätevesiasetus ole riittävän selkeä ja tarkkarajainen.

Vuonna 2003 annettu jätevesiasetus tulee kumota. Saavutetut ympäristöhyödyt ovat varsin vaatimattomat suhteutettuna kalliisiin investointeihin. Tutkimustietoa haja-asutuksen ravinnepäästöistä vesistöihin ei juurikaan ole. Ei myöskään kyetä mitenkään osoittamaan, millainen vaikutus jätevesiasetuksen edellyttämällä kalliilla jätevedenpuhdistusjärjestelmillä loppujen lopuksi on vesistöjen ja Itämeren suojelulle. Monille kiinteistöjen omistajille taloudelliset investoinnit ovat kohtuuttoman suuret. Asetuksen kumoamisen yhteydessä on aiheellista harkita myös, miten voidaan korvata jo asennetuista jätevesijärjestelmistä aiheutuneita kuluja. Viemäriverkoston ulkopuolisten kiinteistöjen jätevesien käsittelyyn ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi tulee kehittää toisenlaista lainsäädäntöä, joka mahdollistaa tarkoituksenmukaisten, toimivien ja kohtuuhintaisten kiinteistökohtaisten ratkaisujen tekemisen.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkoston ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen kumoamisesta

1 §

Tällä lailla kumotaan talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkoston ulkopuolisilla alueilla 11 päivänä kesäkuuta 2003 annettu valtioneuvoston asetus (542/2003).

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 201 .

Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2009

Pertti Hemmilä /kok